

**Besættelsestidshistorisk selskab
for
Thy og Vester Hanherred**

Nyhedsblad nr 67

April 2012

Bestyrelsen

Formand:	Erik Ansø	97991054
Næstformand:	Erik Andersen	97933536
Sekretær:	Jens Sauer	97981248
Kasserer:	Jens C Grud Sørensen	97961656
Medlem:	Knud Arne Kristensen	97936444
Medlem:	Jens Andersen	97961736
Suppleant:	Esben Kaagaard	97926820
Revisor:	Tage Nordensgaard	97984125
Revisorsup.:	K Starch Lauritsen	97923292

www.bsth.dk

Selskabets formål er:

At fremme interessen for forskning i besættelsestidens historie i Thy og Vester Hanherred.

- At holde forbindelse mellem personer og grupper i området, der arbejder med parallelle problemer indenfor besættelsestidens historie i Thy og Vester Hanherred.
- At søge den lokale besættelsestidshistorie formidlet til befolkningen gennem tæt samarbejde med museer og lokalhistoriske arkiver.
- At udgive et nyhedsbrev med nyt om arbejdet i Selskabets regi og om dets resultater.

Redaktør og web-master: jens@grud-s.dk

ordinær **generalforsamling** afholdes som følger:

**Torsdag den 19/4 2012 kl 1930 på Museet, Molevej,
Hanstholm**

Dagsorden:

- Valg af dirigent
- Aflæggelse af formandens beretning
- Forelæggelse af det reviderede regnskab
- Behandling af forslag - forslag der ønskes behandlet skal være formanden i hænde mindst 2 uger før.
- Fastsættelse af kontingent (for 2013)
- Valg af bestyrelse og revisorer. - :På valg
 - Erik Ansø
 - Jens Sauer
 - Knud A Christensen
 - Suppleant Esben Kaagaard
 - Revisor Tage Nordensgaard
 - Revisorsuppleant K Starch Lauritsen
- Fastsættelse af selskabets organisation
(Valg til aktivitetsudvalget: Jens A- Esben K-KA C – Martin B)
- Eventuelt

pbv Erik Ansø

Og en lille service meddelelse fra kassereren:

Er du en af de få som mangler at betale kontingent,(200-) kan du indbetale direkte i banken konto 9083 0535615527 –

i modsat fald må du se i øjnene at dette er det sidste blad du modtager i denne omgang, vi siger på gensyn.

Udflugt til Stützpunkt 33 Lyngby – 3./180 H.K.B

BSTH har hermed fornøjelsen, at invitere medlemmerne på sightseeing ved hærkystbatteriet i Lyngby, søndag d. 13. maj. Vi mødes ved Kirken i Svankær kl. 10 (Hedegårdsvej)

Området i Lyngby er meget velbevaret, og selv om man har været der før, er der sket så store ændringer pga. vinterens mange storme, at man bestemt bør tage med. Jens og Erik giver en rundvisning, og mulighed for en hyggelig og lærerig dag.

Her er meget at se og komme ind i. Vi slutter med kaffe kl. ca 1530. Kontakttelefon på turen: 42 53 10 54

MEDBRING: Madpakke, drikkevarer, godt fodtøj og lygte.

BEMÆRK: Turen kan være noget strabadserende.

Denne udflugt erstatter i første omgang den programsatte Tysklandstur, som er udsat til efteråret.

Værkstedsaften ? - jatak

Vi er nogle stykker i foreningen ,
der går og roder med alt mellem
himmel og jord . Nu er vi så gået
i gang med at gøre det sammen,
så det er bare at møde frem
Røde Anes vej 7, Snedsted. Er
du interesseret er du velkommen
til at ringe til Erik Andersen på
tlf. 97933536 eller pr mail.
Foreløbig har vi valgt følgende
datoer, alle dage kl. 1900:

18-4

16-5

13.6

Mvh Smeden

4 maj

Det er besluttet at vi også i år skal forsøge at højtideligholde aftenen den 4

maj, aftenen hvor det blev bekendtgjort at Danmark med virkning fra den 5 maj kl. 0800 atter var frit. Det er planlagt at aftenen skal forløbe nogenlunde som sidste år, hvor det civile beskyttelsesrum i Christiansgave (nå nemmest fra Plantagevej) blev åbnet, og hvor bl a frihedsbudskabet som det lød for 67 år siden blev afspillet.

Efterfølgende kan læses den artikel som Johs G Sørensen skrev i 1946 (bemærk at den "nye" retskrivningsordbog endnu ikke er trådt i kraft), i forbindelse med udgivelsen af frihedsbudskabet på plade. Artiklen som var et tillæg til pladen, giver et glimrende stemningsbillede af tiden.

Johs G Sørensen kom til BBC efter at være

nødsaget til at flygte, sammen med Niels Grunnet i september 1944, og fik et nært samarbejde med Christmas Møller. Johs G Sørensen som boede sine sidste år på Bornholm døde i 1989 og ligger begravet på Rønne Kirkegård

4° MAJ

AF

Johs. G. Sørensen

CARL ALLERS BOGFORLAG
KØBENHAVN

H CD/EM 4.5 20.30 SURRENDER SNAP

Field Marshal MONTGOMERY announces that all German
 Forces in North West GERMANY, HOLLAND, and DENMARK have surrendered.
 The surrender effective at 9 o'clock P.M. tomorrow morning.

AGENCIES ID 3 lines

Det første Telegram om Kapitulationen.

Udlaant af Frihedsraadets Udstilling.

FRA EN KÆLDER under det nordlige Fortov i The Strand talte vi til Danmark. Fra det arrede Londons muntre og bistrte Hjerte søgte vi gennem Radioen at lade Sandheden tale i Stjerne hjemme, søgte at leve med i Danmarks blodige Dage, søgte at svare paa de Spørgsmaal, der hver Dag randt gennem vore Landsmænds Sind, først: - Hvem vinder Krigen? - siden: - Hvornaar er det forbi? - og: - Hvad er det, der sker i Danmark? En stor Opgave, en Fryd hver Aften at sætte sig til Mikrofonen og raabe: Her er London! saa det

gjaldede fra Skagen og til Gedser. Raabet kom fra Kælderen under The Strand, den travle og rodede Londongade, hvor de i det ene Hus sælger stegt Fisk og Kartoffler, i det næste Safari-Udstyr; hvor Porte med Spilleautomater aabner sig ud mod Dominions' Marmor-Paladser; hvor det billigste Messingkram falbydes Dør om Dør med Verdens skønneste Diamanter; hvor East Ends fattige skubbes med West Ends Lords and Ladies.

Kælderen var engang Arkiv og Lager for de Firmaer, der før Krigen fyldte hundredvis af Kontorer i det pompøse Forretningspalads Bush House, som B. B. C. gjorde til Hjemsted for Udsendelserne til Europa. Den strækker sig i to Lag under Bush House's Fløje og Gaarde og langt ud under Gaderne, og den danske Afdelings Studier laa altsaa under The Strand ved Foden af den vidunderlige Wren-Kirke St. Mary Church, som Londons aldrig standsende Omlægninger har efterladt midt ude i Gaden, kløvende Trafikken. Til Themsens er der kun nogle faa Skridt.

Mange Aars Radioarbejde skulde jo have gjort en nøgtern over for Radio-Vidunderet, men jeg glemmer aldrig en Dag under en Biltur i det øde Vestjylland, da min ellers ikke sentimentale Far pegede ud mod et lille Husmandssted, hvor en Antenne hang mellem en Granstamme i Haven og Husets Skorsten og sagde: - Der hører de altsaa ogsaa din Stemme ... Det var betagende at tænke paa, naar man sad i Studiet i København; hvor meget mere da ikke i Studiet i London, der under Krigen laa saa langt, saa langt fra Danmark. Et Tryk paa en Knap, og man stod i Stuen hos næsten hver eneste Dansker, dér, langt borte bag Hitlers Jerntæppe, hvortil det tog Brev og Bud Maaneder at naa frem ad de illegale Veje. Man anede intet om Slægten eller om Vennerne. Men man talte til dem hver Dag, og de vidste nøje, om man havde Fridag, om man var forkølet, om man var oplagt .eller træt, gal i Hovedet eller glad; og de kunde høre, at man altsaa ikke siden sidst havde været for nær en V-Bombe; altsammen forudsat, at de levede og ikke sad i Fængsel, hvad man jo aldrig kunde vide . . .

Og hvilken Befrielse efter Aars Trælletjeneste i en svinebundet dansk Radio, alt for Inge, igen at sidde ved en fri Mikrofon, næsten ikke til at fatte, at man kunde sige Tingene lige ud og ikke skulde forsøge med Betoninger, Understregninger og Pavser at afsløre Løgnene i Tvangsstoffet. Man var fyldt af Taknemmelighed til sine Landsmænd, fordi de havde forstaaet en saa godt; at de ikke havde mistet Tilliden til en af de Stemmer, der havde bragt dem de tungeste og de afskyeligste Nyheder i vor Historie; at den Tillid, der var skabt mellem Mikrofon og Modtager, var saa stor, at Englænderne, som nok véd, hvad de gør, havde Brug for en og sendte Bud, da man var fri.

Hverdagen i London blev trods Krig og Savn aldrig graa. Naturligvis var Udsendelserne fra B. B. C. et Arbejde som andet Radioarbejde, men det var altid noget mere; det var et Arbejde i det danske og det engelske Folks Tjeneste. Det prægede ogsaa de Mænd og Kvinder, jeg kom til at arbejde sammen med i London. De var ikke Fagfolk, men de var gaaet til Arbejdet med Begejstring, havde lært sig det og havde holdt ud trods Blitzen, trods en yderst beskedent Løn og trods utrolige Arbejdsvilkaar, især i de første Aar, da de heller ikke fik nogen videre Tak hjemmefra. Det var et nationalt Kald; de talte vel ikke om det, men det var deres Del af Arbejdet for Danmark. Vi kan kun

takke dem for, hvad de betød for os, da den danske Radio talte med en Knebel i Munden.

*

I Bush House var vi bange for Danmark i Dagene for den 4. Maj. Vi kunde jo kun tro, at det blev til Kamp op gennem Jylland og over Øerne, en Kamp, hvis Blodighed Hipo-Terrorens Crescendo forudsagde blot altfor tydeligt. Vi spejdede efter ethvert lille Tegn paa, at det vilde være forbi, for Krigen naaede Danmark, men vi saa ingen; og tro ikke, vi havde særlige Informationer, i London er der længere fra en Minister og til en Journalist end i Danmark, ikke mindst, naar Journalisten er en Fremmed.

Nu et Aar senere staar de sidste Dage for Befrielsen i Taage for en. Som saa ofte før Krigsaaene lammedes man af den pludselige Lavine af Verdensbegivenheder. Ens Fatteevne slog ikke til: Kampe i Berlin, Gøring traadt tilbage, Himmler vil kapitulere, Mussolini skudt, Hitler død, Kapitulation i Norditalien - og saa de mange Nyheder, der pegede paa Danmark: Englænderne foran Hamborg, britiske Tropper i Lybeck, Slesvig-Holsten afskaaret, Lindemann vil kæmpe Kunde det blive andet end Kamp? Og Rygterne baskede os om ørene: Russiske Faldskærmstropper paa Lolland-Falster, 1. Maj proklameres fra Sverige som Danmarks store Dag, Englænderne rapporteret ved Kolding og saa ved Aarhus. Der sad vi i det fjeme London og skulde holde Styr paa de meget modstridende Efterretninger. Vi var jo den officielle danske Radio paa det Tidspunkt. Hvad vi sagde, var autoritativt, mente Lytterne. Var det underligt, vi følte os knugede af Ansvar? Det blev vor utaknemmelige Opgave at slaa koldt Vand i Blodet paa vore Landsmænd, og hver Gang vi sad og tilfilede en af disse nøje gennemtænkte Bedømmelser af de foreliggende Efterretninger, tænkte vi med Rædsel paa den Mulighed, at vi ikke havde været dygtige nok, ikke havde sikret os de sidste Informationer, og at andre skulde komme for os. Vi havde jo Konkurrenter nok, og naturligvis ønskede vi at bevare vor Førsteplads i Lytter-Hjerterne i Danmark. Skulde fan Aars godt og trofast Arbejde ende med, at vi blev slaaet? Slaaet, netop nu, da Danmark var kommet i Forgrunden, nu da vi maaske blev den dansk-allierede Radio, maaske skulde sende fra Jylland via London til det øvrige Danmark, netop nu, nogle faa Dage efter at vi fra „Information"s Ledere i Danmark havde modtaget Lykønskninger til vort HalvtimesProgram om Aftenen, som var „i fuldstændig Harmoni med Hjemmefront-Atmosfæren"? Nej, vi vilde ikke slaaes, og derfor sled vi for at gøre vore Udsendelser saa fyldige, præcise og nøgterne som muligt.

Den 2. og 3. Maj var mine ordinære Fridage, men jeg tilbragte det meste af dem paa B. B. C. Om Onsdagen den 2. Maj var jeg ude at holde Foredrag for Shaef-Missionen til Danmark i dens Hovedkvarter i Princess Gardens lige ved Albert Hall. Man havde bedt mig fortælle Missionens Medlemmer om det daglige Liv i det besatte Danmark. Ingen af os kunde ane, at mine Tilhørere blot tre Dage senere skulde deltage i det daglige Liv i det befriede Danmark. Om Aftenen den 3. Maj delte vi i Bush House de danske Lytteres Ærgrelse over den „vigtige Udsendelse fra Flensborg" over Kalundborg Radio, som viste sig blot at være en Opfordring fra Speer til Tyskerne om at producere mere Mad.

Fjerde Maj begyndte i en skuffet Stemning. Jeg mindes egentlig blot en Følelse af endeløs Venten, en stigende Utaalmodighed, fordi Efterretningerne fra de britiske Hære ved Hamborg kom saa langsomt og var saa lakoniske. Det gik pludselig op for én, hvor ulideligt det maatte være for Folk, der hørte hjemme i Omraaderne ved Fronten, kun at faa et Par Sætninger om Dagen med et eller to af de vigtigste Stednavne. Jeg forestillede mig de engelske Hæres Fremrykning op gennem Vestjylland og forberedte mig paa i flere Dage at maatte være uden Viden om, hvordan det var gaaet med den lille By, mine Forældre bor i. Vi havde i London stirret os blinde paa den ene Løsning: Frontens langsomme Forskydning ind over dansk Jord.

Fra Danmark selv var Efterretningerne højst forvirrende, det ene øjeblik bejste en lokal Kommandant det hvide Flag, det næste halede han det ned igen; Politiet gik over Jorden og gik under den igen. Det var tydeligt, at ingen anede, hvad de skulde tro eller mene, og vi maatte vise den største Tilbageholdenhed for ikke ved Overoptimisme at forcere Udviklingen.

Resultatet blev, at vore Meddelelser var overforsigtige, ja, rent ud sagt uldne; men kunde vi maaske fortælle vore Lyttere ved Grænsen, at Englænderne havde passeret den og var inde i Danmark, naar de vidste bedre? Derfor strøg vi om Eftermiddagen i Frihedsraadets Erklæringer fra den 3. Maj Ordene om, at Grænsen var passeret; det er vist den eneste Gang, vi i London gjorde os klogere end Frihedsrådet. Men vi kunde ikke i en engelsk Radio udsende en i London ubekræftet Meddelelse om engelske Styrkers Position.

Vi var fortvivlede over disse Besværligheder, vi følte os spærret inde paa alle Leder og Kanter. Midt i en af Danmarkshistoriens mest dramatiske Epoker havde vi intet at sige Lytterne, og vi havde en halv Time at sige det Hvad hjalp det, at Verden var fyldt med Sensationer? Det var Danmark, vi skulde tale om. Ikke mærkeligt, at Radioerne hjemme i de Dage ofte blev lukket med et: „Aah, han siger jo ikke noget!" Selvom „han" altsaa fortalte om Berlins Fald, Hamborgs, Besættelse o. s. v.

Om Eftermiddagen den 4. Maj var Stemningen i den danske Afdeling i B. B. C. feberhed og irriteret. Vi var for en Gangs Skyld utaalmodige med hinanden. En fremtrædende ung B. B. C.-Mand, GIBSON PARKER, lod venligt en Bemærkning falde om, at København nok blev „befriet i Dag". Vi saa paa ham med Medlidenhed: Disse Englændere og Geografi I Vidste han ikke, at København blev den sidste By, Montgomery naaede i Danmark, den laa jo i den anden Ende af Landet, og med al Respekt for Montgomery's Hurtighed, saa vilde det nu tage ham mere end een Dag at slynge sine Tankkiler fra Sydslesvig til Øresund.

Imidlertid, Gibson Parker havde Forbindelser, han havde for givet os nyttige Tips, maaske, maaske . . . Mændene i Afdelingen demonstrerede deres Mandighed ved at være skeptiske, Kvinderne deres Kvindelighed ved at være optimistiske, og da en af Damerne, „Moster", Billedhuggerinden Fru INGER THOMSEN, gift med en australsk Bladmand, stationeret i England og søster til Tegneren Poul Norholt, spurgte mig, om hun ikke, sammen med de andre Lydplader til Udsendelsen, ogsaa skulde tage „Kong Christian" og „Der er et yndigt Land" med ned i Studiet, fik hun til Svar: — Jo gør De det, Moster, det kan der jo ikke ske noget ved! Saadan gik det til, at de danske

Nationalmelodier lød Danmark over sammen med Befrielsesbudskabet. Del var godt, Moster var den klogeste.

*

Midt paa Eftermiddagen holdt vi som sædvanlig Redaktionsmøde og fastlagde Aftenens Program. Hvad skulde vi sætte paa? Materiale var der nok af, men intet, der kunde interessere Danskerne. Hvad kom de Allieredes Kapløb nede i Tyskland én ved, naar en af Hærene stod lige ved Danmarks Grænse? Og den vidste vi næsten intet om. Vore Frontkorrespondenter kunde ikke følge med, deres Beretninger var hele og halve Døgn gamle, og det var nu., nu vi vilde vide og vilde give Besked. Vi gjorde Plads til de flest mulige Nyheder, baade Verdensnyheder og danske Nyheder, forberedte som Reserve en enkelt lille Redegørelse for, saa vidt jeg husker, nogle russiske Forhold, og haabede saa iøvrigt paa, at Dansk Pressetjeneste og Information vilde dænge os til med Telegrammer lige til sidste Minut.

Kl. 18,15: Ingen Nyheder, Tyskerne i Danmark synes at have overvundet lidt af deres Apati; Frihedsraadets Erklæringer af 3. Maj - om hvordan Danskerne skal forholde sig over for de to Muligheder, der foreligger: Kamp i Danmark eller Kapitulation... LEIF GUNDEL, den Mand, hvis energiske, let jydsk Stemme var den, der hørtes oftest fra London under Krigen, indtalte de to Erklæringer paa Plade, saa havde vi dem til Aftenens Program.

En kort Pavse i Kantine i Kælderen. Det var værre end nogensinde at staa i Kø og vente paa sin Mad, værre end nogensinde at indstille sig paa det krigssløve og britiske Tempo ved Disken og ved Kassen, og værre at finde Stol og Bord mellem Folk fra 25 andre Nationer, for hvem Majdagene ikke var andet end almindelige Arbejdsdage... Vi Danske er jo vant til at kunne lukke lidt Damp ud, naar Trykket bliver for stort; et Puf med en Albue, et arrigt Ord giver Luft. Metoden var anvendelig inden for den danske Afdelings egne Vægge, ikke mellem de blidt venlige og uforstyrrelige Englændere. Proppen maatte skrues fastere i, Trykket steg, vi gik rundt i stadig Fare for at revne med et Knald.

Tilbage til Redaktionskontorerne paa tredje Sal, de sidste Telegrammer fra Dansk Pressetjeneste skæres til, oversættes til de engelske Censorer, Verdensnyhederne gøres klar, et Lay-out til Udsendelsen skrives rent; her maa alt være angivet paa Sekunder, saa de engelske Teknikere kan følge med, kan stille om til de rigtige Mikrofoner, lægge Grammofonplademe paa i Tide, holde Pavse netop i to Sekunder der, fade Musikken ud paa ti Sekunder der o. s. v., et skrækkeligt Regnestykke hver Aften, og i Aften mere enerverende end nogensinde, der kommer jo store Nyheder hvert Øjeblik.

Til sidst skrives Indledningen med endnu en af disse henholdende Betragtninger om Situationen i Danmark, paa den ene Side og paa den anden Side, kort sagt, vi ved ikke noget bestemt, og vi maa advare mod de mange ubegrundede Sensationer, der er i Omløb. Her i London foreligger intet officielt, og Lytterne maa vente, vente.

Professional Forfængelighed kæmper med Følelsen af Ansvar. Den sidste sejrer. London maa ikke gribe fejl.

Og saa gaar vi da i Studiet. Der kom altsaa heller ikke i Aften noget afgørende,

men vi har egentlig en meget god Udsendelse med store Nyheder fra Fronterne og med en Mængde Nyt fra Danmark. Vi tager Elevatoren ned til den dybeste Kælder, gaar gennem lange Korridorer ud under en af Gaardene, ind under en anden Fløj og videre nogle Trin op og nogle Trin ned, en Labyrint af Gange, til vi er i Studie 15, et bart og støvet Rum med et Bord med Metalplade, overtrukket med Sejlgarnsvæv, nogle Fabriksstole, et tungt dikkende Ur, som alle danske Lyttere kender saa godt, skønt Teknikerne paastaar, at det ikke kan høres, nogle Lamper og nogle Mikrofoner. Ude i Kontrolrummet, bag Glasruden, forklarer Master de to kvindelige Teknikere Programmet; jeg er derude et Øjeblik, de taler om Strømper og om Rationer, for dem er det den jævreste Hverdag; Time efter Time sidder de og dirigerer Udsendelser, som for dem er det rene Kaudervælsk, Dansk trods Sprogenes nære Slægtskab noget af det mest udenlandske og uskønne.... V-Signalet, grønt og rødt Lys, elleve Sekunder af Prins Jørgens March — og jeg er paa Luften. Det gaar glat og præcist, først Programoversigten, saa de indledende Ord om Danmark; hvor mange lukker for Radioen hjemme for at spare paa Elektriciteten, tænker jeg . . .

Pludselig faar jeg et kraftigt Puf i Ryggen. Jeg fortsætter med at læse, et Puf til og endnu et. Ved Siden af mig kan jeg skimte en af mine Kolleger, den unge Journalist FLEMMING BARFOED, en Søn af „Ærbødigst". Han er kridhvid i Ansigtet og kan næsten ikke faa Vejret.

- Vi maa have gjort en slem Fejl, tænker jeg, men jeg forstaar ikke hvad - det maa vente. Udsendelsen skal gaa glat, Fejl eller ikke Fejl, Lytterne maa ikke mærke noget, ingen Tumult ved Mikrofonen. -

Jeg læser en Sætning færdig og lukker Mikrofonen. Jeg tør ikke sige „Et øjeblik" for ikke at skabe falske Forhaabninger.

Flemming stammer, mens han snapper efter Vejret: - Montgomery ...

Kapitulation i Nordvesttyskland, Holland og Danmark... sig det!

Min Hjerne staar stille et Sekund, Flemming peger utaalmodigt paa Mikrofonen og tripper af Ophidselse. Tør du, tænker jeg, uden et Ord skrevet, hvor har Flemming det fra? Jo, han er god nok. Det er rigtigt.

Med en voldsom Anspændelse for at beherske Stemmen gør jeg Tegn til Stilhed, aabner Mikrofonen, og siger det, gentager det. Langsomt og nøjagtigt, ikke et Ord maa gaa tabt, her maa ikke snubles. Min Opgave er at tjene dem, der nu sidder og venter Bud fra London - og her er Budskabet. Hvem er jeg, at jeg skulde trænge mig paa? Jeg har at bringe Montgomery's Ord til Danskerne, som jeg har faaet dem. Er de ikke store nok? Jo, sandelig, blot et Dusin, men de vender Danmarks Skæbne, og det gør de uden min Hjælp. Mine Følelser, hvem angaar de? Jeg er blot en Stemme, og det er min Pligt at være en rolig og klar Stemme, saa alle hører Budskabets Ord, Budskabet ja, og ikke Manden... Gudskelov for mange Aars Fortrolighed med Mikrofonen og for et køligt Temperament.

Tænkte jeg paa, hvad der skete hjemme? Nej, og jeg tror ikke nogen af os ude, trods den ærligste Vilje, havde Fantasi nok, havde Følelse nok; de sidste Maaneders Gru hjemme forstod kun den, der havde oplevet den; det erkender vi andre ydmygt. Jeg kom hjem en Maanedstid senere, gamle Venner slog mig paa Skulderen, talte om den Aften og fik blanke øjne og en Klump i Halsen,

alle talte de om det øjeblik, og der stod jeg, lidt udenfor, de takkede for Udsendelsen, og hvad skulde jeg svare? Jeg havde Jo kun sagt det, jeg skulde, tørt og klart; vi ude naar aldrig helt ind i Stemningen herhjemme den 4. Maj, og vi føler os lidt udenfor og meget misundelige.

Der var vist kun faa hjemme, der hørte mere fra B. B. C. end den første Meddelelse. Resten druknede i Hurraraab, Lykønskninger og Knald fra de Flasker, der taalmodigt havde ligget og ventet i fem Aar.

Men vi havde en Udsendelse løbende, og den skulde vare en halv Time. Ingen af os drømte om at slutte i Utide. Da Meddelelsen havde lydt første Gang, spillede vi Pladerne med Gundels Indtaling af Frihedsraadets Erklæringer. Det hele var gaaet saa hurtigt, at der ikke havde været Tid til at tage Plademe med Nationalsangene frem. Men nu fik vi et Par Minutters frist, jeg fo'r ud i Kontrolrummet, gav Besked om, hvordan Resten af Udsendelsen skulde gaa, fo'r tilbage til Mikrofonen — og gentog Budskabet, og saa lød Nationalsangene Denne Gang kneb det. Hjertet hamrede i Livet paa mig, jeg kunde næsten ikke faa Vejret. Forst nu forstod jeg helt, at Danmark var frit . . . Tyskerne har kapituleret ! Jeg tror, det er tydeligt nok paa Grammofonpladen

Og mens Danmark festede, fortsatte vi ubemærket vor Udsendelse. Mange vii nok forst høre Slutningen nu.

Først havde vi Verdensnyhedeme. Ingen herhjemme kunde være interesseret, men der var dog et Par Nyheder den Dag, lad mig blot nævne en enkelt: Det engelske Flag blev i Dag hejst over Hamborg!

Oppe i Redaktionen sad Afdelingens Chef, den dansk-fødte ROBERT JØRGENSEN og fulgte med Spænding mine Improviseringer, og sammen med ham andre Kolleger, blandt andre O. KIERTZNER, der som Radiotelegrafist paa den danske Flyverute til Berlin og Wien havde arbejdet for Secret Service. Han sendte en Seddel ned: Husk Norge . . . og Resultatet heraf hører De paa den anden Side af Grammofonpladen.

De Ord takkede den norske Statsminister NYGAARDSVOLD os for Dagen efter, og da jeg kom hjem til Danmark, laa der en Hilsen fra Biskop BERGGRAV : Norge vilde aldrig glemme, at Danmark midt i sin Glæde huskede Brødrefolket. .. Dagen efter talte jeg i den norske Udsendelse om en Danskers Følelse ved Befrielsen; det blev en Danskers Tak til Nordmændene, som viste os Modstandens Vej.

Saa kom endelig det fuldstændige Telegram om Kapitulationen, og jeg gav Flemming Barfoed Mikrofonen, for at han kunde læse det. Senere gentog jeg det selv, som De hører det paa Grammofonpladen. Flemming havde den Aften sat Rekord paa Turen fra Redaktionen til Studiet, fem Etager paa mindre end 3 Minutter, men han har ogsaa været Nr. 2 i Danmarksmesterskabet i Hækkeløb, og De skulde se ham gaa paa Hænder!

Og saa sluttede jeg da Udsendelsen med en Hilsen hjem. Jeg vidste, jeg havde min Mor og Far og min Kone som Tilhørere, og jeg vidste, at de vilde høre Udsendelsen til Ende, som de altid havde gjort, Befrielse eller ikke, og det holdt da ogsaa Stik. Hilsenen hjem betød lidt mere for mig selv, end man uden videre kan høre: Den 4. Maj er min Mors Fødselsdag.

Da Danmark blev besat, faldt det i min Lod at læse Kongens Budskab til det danske Folk. Nu havde jeg læst Budskabet om Besættelsens Ophør. Jeg var

taknemmelig mod Skæbnen; jeg havde oplevet mit Radio-Livs Højdepunkt.

*

Den sidste Del af Udsendelsen havde været svær at gennemføre. Ude i Kontrolrummet sang og dansede de, jeg kunde følge dem gennem Glasruden og høre dem. Da det var forbi, lykønskede Englænderinderne os, og saa gik vi med „Kong Christian" under Armen op i Redaktionen. To Minutter senere var alle væk, de skulde ud og fejre Aftenen, og Robert Jørgensen og jeg sad tilbage og skrev paa en Artikel om Danmarks Besættelse. Det var Danmarks Aften, og alle Udsendelser over B. B. C. maatte have en Redegørelse for de fem forbandede Aar. Da vi var færdige, gik vi ud til CRRISTMAS MØLLER for at tale om det, der nu skulde ske, en Aften i Glæde og Sorg som i saa mange danske Hjem. Glæde over Befrielsen og Sorg over dem, der satte Livet til i Kampen; kun nogle Dage tidligere havde Christmas Møller og hans Hustru faaet Bud om deres Søn John's Fald den 9. April. Aftenen sluttede jeg ho min Ven PAUL PALMÉR og hans Kone, et Journalistpar, som i fem Aar trofast deltog i Slæbet i B. B. C's danske Afdeling.

*

Og Dagen efter var vi alle frygteligt nedtrykte: Reaktion og Længsel efter at være med i Festen i det frie Danmark.

*

Det var en underlig Oplevelse nu i Foraaret 1946 hos AAGE SCHNEDEVIG at bore den 4. Maj manet op af de svundne Dage... Midt i Festjublen havde han Koldblodighed nok til at optage hele Udsendelsen mærkeligt at finde sin Stemme konserveret i en Villa i Hellerup og lidt uhyggeligt, naar man tror, Ordene er vejret bort med Vinden. CARL ALLERS BOGFORLAG har onsket at udsende en Grammofonplade med Højdepunkterne af Udsendelsen den 4. Maj, og Schnedevig har bedt mig i disse ledsagende Bemærkninger sige dette: Det er nogle Brudstykker, optaget paa det Plademateriale, det var muligt at skaffe i 1945, de er ujævne i Kvalitet, springer fra Afsnit til Afsnit, og det er ikke en Gengivelse, som den man kunde præstere i normale Tider, men det er altsaa de autentiske Optagelser fra om Aftenen den 4. Maj. Vort Formaal er ikke at genskabe hin Aftens Stemning, det vilde være umuligt, men blot med de her gengivne Lyde og Indtryk at fæstne Mindet om Danmarks lykkeligste Aften, den 4. Maj.

Johs. G. SØRENSEN.

Hanstholmhallens tyske historie

af Jens Andersen

En af Hanstholms mest markante bygninger, Den gamle Hal, kan trække sin historie tilbage besættelsestiden.

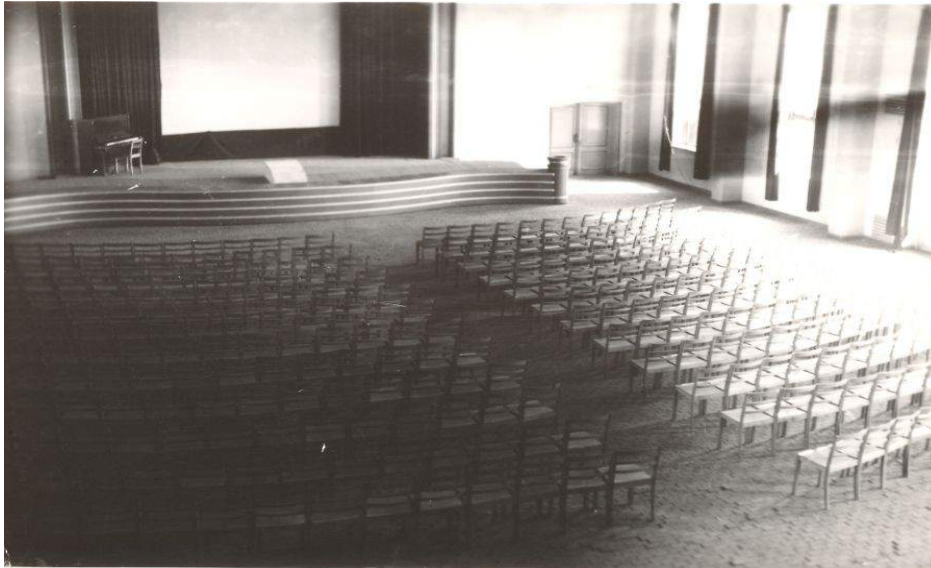
Den statelige bygning blev bygget, fordi besættelsesmagten i Hanstholm havde brug for en bygning, hvor man kunne afvikle fællesarrangement for den efterhånden store garnison. Første gang behovet for en stor eksercerhal blev taget op var i maj 1941, mens man endnu var i gang med bygge 38 cm-batteriet. Problemet var, at kostforplejningen (den nuværende varmecentral, Molevej 13) kun havde en sal med et areal på 250 m² og det betød, at der kun var plads til en del af batteriets 600 mand store besætning. Da man regnede med, at mandskabet i Hanstholm snart ville nå på 1800 mand, var plads forholdene helt utilstrækkelige. Man ville ikke kunne afholde fejre julen eller Hitlers fødselsdag under passende former. I den lange og mørke vinter, som var uden afveksling, havde soldaterne desuden brug for et sted, hvor de kunne dyrke sport.

I første omgang løste kommandanten, Korvettenkapitän Crüger, problemet ved at overtage et af fæstningsingeniørerne store lagerskure – byggeriet var alligevel ved at være overstået, så der var ikke længere brug for det.

Hvor barakken lå, er uvist, men i løbet af efteråret, fik de tyske soldater i Hanstholm bygget den om, så den bedre egnede sig til formålet. Væggene blev beklædt med pap og bemalet med kridt. Af trælægter og pap blev der bygget en primitiv scene.

Træbarakken var dog kun en midlertidig løsning, for i slutningen af oktober 1941 blev opførelsen af en stor murstensbygning bevilget, og i begyndelsen af november havde man fundet den endelige placering af bygningen – syd for Hansted, på nordsiden af Fyrvej. Bygningen skulle blive 55,8 m lang, 28 m bred og 9 m høj.

Præcist hvornår byggeriet gik i gang, er uvist, men det skete formodentlig snart efter, man havde udpeget stedet; Midt i april 1942 var grundmure, kælderetage og tagkonstruktion færdiggjort. Da man var nået så vidt begyndte de overordnede i Wilhelmshaven at overveje, om arbejdet, som indtil videre havde kostet 100.000 rigsmark ikke skulle indstilles. Sagen var nemlig, at krigssituationen havde ændret sig, og Tyskland skulle til at berede sig på en langvarig krig, og så skulle bygge projekter, som ikke var krigsvigtige

indstilles. Desuden var bygningen så stor, at den kunne observeres på lang afstand, og den ville dermed udgøre en fare for de omlæggende anlæg. Inden man var nået så langt, var bygningen allerede gjort mere krigerisk.

Marinebefehlshaber Dänemark, admiral Mewis, var nemlig på inspektion i Hanstholm i januar 1942, og han besluttede, at den store hals tårnbygninger kunne bruges som flak-tårne. Afsnitskommandanten, som sad i Esbjerg, var ikke vild idéen, idet han påpegede, at kun ét af tårnene ville kunne bruges pga. skorstenskonstruktionen. Det mente han var uheldigt, da det ville ødelægge bygningens symmetri. Den slags indvendinger ville admiral Mewis imidlertid ikke tage hensyn til: Bygningens symmetri må træde i baggrunden for den militære nødvendighed! Altså blev hallens nordøstlige tårn indrettet med en kanonstilling på taget og med indkvartering til en besætning på syv mand på etagen nedenunder. Stillingen skulle rumme en 3,7 cm kanon, men om der blev monteret én er uvist – den ses i hvert tilfælde ikke på de tyske stillingskort.

Det lykkedes dog de lokale, tyske myndigheder at overbevise marineintendanturen om, at hallen var så vigtig for moralen blandt tropperne i Hanstholm, at byggeriet blev fortsat.

Snart viste der sig dog et andet problem, for i august 1942 blev hovedforsvarslinjen på Hanstholm ændret. For at spare tropper til bemanning blev den trukket tættere på byen, og det betød, at hallen og Flak-batteriet på Brunbjerg kom til at ligge udenfor forsvarslinjen. Man måtte derfor til at indrette hallen som et støttepunkt med improviserede skyttehuller i kulskakterne. Og i flakbatteriet blev opstillet en 7,5 cm feltkanon, som kunne lægge hallen under ild, hvis det skulle bryde igennem.

I efteråret 1942 var hallen trods alle genvordigheder klar til at blive taget i brug.

Efterfølgende har hallen fået en lang og broget historie i dansk tjeneste, men det er en anden historie

Træf for veterankøretøjer fra 2. Verdenskrig

I weekenden 7.- 8. juli 2012 vil man kunne opleve militærkøretøjer fra 2. Verdenskrig på museumsområdet, når BSTH for anden gang arrangerer træf for veteran køretøjer.

Som sidst vil "Gillelejegruppen" (www.gillelejegruppen.dk) deltage med en god håndfuld nænsomt restaurerede, historiske motorcykler og personvogne. Bl.a. vil man kunne se den Opel Olympia, som er med i filmen "Hvidsten gruppen". Hvis alt klapper, kommer de også med en rigtig tank – en canadisk panserjæger af typen "M10"!

Det er BSTH, som arrangerer træffet, og har du lyst at være med til at få det hele til at køre, så ring eller skriv til Esben Kaagaard - 97 92 68 20 / 40 74 27 20, ek@tp-gruppen.dk.

Kettenrat fra Gilleleje

m-10

Kalender 2012

Dato/tid	Hvad	Hvor	Hvem
2-4	blad		jcgs
19-4 19.30	Generalforsamling	MCH	EA
5-5	5 maj	Thisted	jcgs
13-5	Tur Lyngby	Lyngby	EA
2-7	blad		jcgs
7-7	Køretøjstræf	MCH	
8-7	Køretøjstræf	MCH	
1+2-9	Tur Tyskland		
25-9	Bunker udgr.	?	?
1-10	blad		jcgs
7-10	Hanstholm tur		
8-11	Tema aften	?	?
2-12	Juleafslutning	MCH	